

Załącznik
do uchwały Nr IX/70/11
Rady Gminy Kodrąb
z dnia 31 sierpnia 2011r.

Plan Odnowy Miejscowości Kodrąb (Gmina Kodrąb)

Charakterystyka miejscowości Kodrąb

Położenie:

Miejscowość Kodrąb jest siedzibą gminy Kodrąb. Położona w województwie łódzkim, w powiecie radomszczańskim. W latach 1975-1998 miejscowość administracyjnie należała do województwa piotrkowskiego.

Gmina Kodrąb położona jest na południowo-wschodnim skraju historycznej Wielkopolski między Radomskiem a Przedborzem.

W sąsiedztwie gminy znajdują się trzy duże ośrodki miejskie i przemysłowe: Radomsko w odległości 15 km, Częstochowa- 55km i Kielce - 86 km. Odległość gminy od Łodzi wynosi 92 km, a od Warszawy 194km. W niewielkiej odległości od terenu gminy przebiega trasa nr 1 Warszawa – Katowice. Gmina ma dobrą dostępność komunikacyjną i dogodne połączenie z całym krajem poprzez drogę krajową nr 42.

Rzeźba terenu okolic Kodręba uformowana została w okresie wczesnojurajskim przez lodowiec, szczególnie w okresie zlodowacenia środkowopolskiego. Pozostawił on po sobie malowniczo pofałdowany krajobraz morenowy. Przez teren gminy przebiega główny dział wodny Polski. Mające swój początek w okolicach Rzejowic i Biestrzykowa rzeki płyną w odmiennych kierunkach-

Widawka kieruje się na zachód i tworzy część dorzecza Odry, zaś Lubiąża i Biestrzykówka, wpadające do Pilicy, znajdują się w dorzeczu Wisły. Rzeki zasilane są licznymi strumieniami i wypływają poza obszar gminy, przyczyniając się do urozmaicenia krajobrazu. Największym naturalnym zbiornikiem wodnym jest jezioro Biały Ług, położone wśród lasów między Kodrębem a Lipowczycami.

Administracyjnie gmina składa się z 19 sołectw i 41 miejscowości. Znaczącym sołectwem oraz miejscowością jest wieś Kodrąb.

Powierzchnia gminy liczy 10 579 ha, lasy zajmują niespełna 17 procent jej terenu. Obszar gminy jest intensywnie wykorzystywany rolniczo (7 574 użytków rolnych), pozostałe 856 ha zajmują drogi, sady, zabudowania i inne użytki. Gmina Kodrąb liczy 4879 mieszkańców (w 19 sołectwach, stan na 11.05.2006r). Jako odrębna jednostka administracyjna w obecnych granicach powstała w 1973 roku. Głównym działem gospodarki w gminie jest rolnictwo - gospodarstw rolnych jest 1604, dominują niewielkie, o przeciętnej powierzchni ok. 4,5 ha.

Historia a powstanie układu przestrzennego miejscowości

Ten fragment opracowanego Planu Odnowy Miejscowości Kodrąb jest bardzo obszerny, ale wyraźnie widać z niego jak ogromne znaczenie dla układu przestrzennego sołectwa Kodrąb miały kościół- Parafia rzymsko-katolicka pw. Św. Jadwigi Śląskiej, piec wapiennicze, gorzelnia, ośrodek zdrowia, spółdzielnia ogrodniczo-warzywna, spółdzielnia rolnicza, remiza OSP oraz budynki szkoły.

Wieś Kodrąb stanowiła własność „dziejczków” Kodrębskich, następnie Kamockich i Trepków. W okresie międzywojennym mieszkańcami wsi byli chłopcy małorolni i bezrolni oraz dworacy, zatrudnieni we dworze. Bezrolni

wynajmowali się do prac sezonowych we dworze lub u bogatszych rolników. Wielu emigrowało na roboty do Niemiec.

Początki wsi sięgają XIII wieku. Nazwa wsi pochodzi prawdopodobnie od czynności, jakie wykonywali jego mieszkańcy- „kłody rąbali” w lasach, które pokrywały nasz kraj. O bardzo dawnych początkach Kodręba świadczy historia tutejszego kościoła katolickiego. Pierwotny kościół drewniany z XIV w. istniał do XVI wieku. Istniejący jednonawowy kościół murowany wybudowany został zapewne w 1517 roku. Był odbudowany w starych murach po pożarze w 1581 roku i zniszczeniu w 1655 r.

Na wsi były przeważnie chaty drewniane, kryte słomą. Dworacy mieszkali w tak zwanych czworakach, gdzie na rodzinę przypadała jedna izba.

Około 1876 roku założona została w Kodrębie szkoła, początkowo w budynku drewnianym o jednej izbie lekcyjnej, następnie wybudowana została szkoła murowana o dwóch izbach lekcyjnych i mieszkaniach dla nauczycieli. Do szkoły chodziły dzieci z Kodręba i okolicznych wsi. W 1929 roku ze składek mieszkańców dobudowano dwie sale lekcyjne, dzięki czemu szkoła stała się siedmio oddziałową (to znaczy 7- klasową). Przymusowego nauczania w szkole nie było, więc uczyło się tylko 60 dzieci. W czasie I wojny światowej przyszli Austriacy i zmienił się trochę program nauczania na lepszy. Za cara w każdym miesiącu odbywały się tzw. „gallówki”, w czasie których modlono się za cara i jego rodzinę. Lekcji wtedy nie było.

Nauka dawniej odbywała się w języku rosyjskim, a na języku polskim uczono jedynie czytania i pisania. Na początku II wojny światowej szkoła była zajęta przez wojska niemieckie i lekcje musiały odbywać się nie w Kodrębie, lecz w Zapolicach.

W związku z reorganizacją szkolnictwa powstała w Kodrębie Gminna Szkoła Zbiorcza.

Ochronę zdrowia mieszkańców Kodręba i okolicy sprawował Ośrodek Zdrowia, który został wybudowany w 1959 roku. Na początku Ośrodek miał jedno piętro. Pierwszym kierownikiem był doktor Kozak, później Grządziela, następnie Tylski. W 1972 roku został przeprowadzony generalny remont. Zostało dobudowane II piętro, założone zostało ogrzewanie. Na parterze znajdował się gabinet lekarski, punkt opatrunkowy, gabinet dentystyczny. Na pierwszym piętrze znajdowała się izba porodowa. Personel Ośrodka liczył 17 pracowników.

W gospodarce rolnej zasadniczy zwrot nastąpił dopiero w PRL - po wyzwoleniu w 1945 roku i wprowadzeniu w życie na naszym terenie Manifestu Lipcowego z 22.07.1944r. Chłopi małorolni i bezrolni otrzymywali ziemie z gruntów dworskich. Na rzecz rolnictwa pracowały: Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” i S.K.R., gorzelnia oraz zakład przetwórstwa owocowo-warzywnego.

Spółdzielnia powstała 14.III.1979 roku, licząc 23 członków i 1 pracownika. Spółdzielnia dysponowała dużą ilością maszyn: kombajn zbożowy, kombajn do zbioru zielonek, kosiarki rotacyjne, ładowacz, samochód ciężarowy i terenowy oraz 3 ciągniki.

Spółdzielnia ogrodniczo-warzywna powstała w 1958 roku. Produkowano kapustę kiszoną, ogórki kiszone, chrzan tarty i musztardę. Spółdzielnia liczyła 120 członków, 8 stałych pracowników oraz 22 sezonowych.

Zakładem przetwórczym znajdującym się w naszej miejscowości była gorzelnia. Powstała ona w 1909 roku. Początkowo była własnością dziedzica. Nie było w niej żadnych maszyn oprócz maszyny parowej i zbiorników na spirytus oraz na zacier. Wywar przydatny był rolnikowi w ziemie jako pasza dla bydła. W tamtym okresie w gorzelnii pracowało około 25 pracowników, gdyż jak już wcześniej zostało wspomniane żadne maszyny nie mogły zastąpić ich pracy. Po wyzwoleniu, tj. w 1945 roku, gorzelnia stała się własnością państwową. Jej pierwszym kierownikiem był pan Głowacki. Z czasem została unowocześniona. Pracowało w niej 7 pracowników, w tym 5 stałych i 2 sezonowych. Stali to: palacz, aparatowy, zaciernik, płuczkowy i drożdżownik. Sezonowi pracowali przy załadunku i rozładunku ziemniaków.

W okolicach Kodręba znajdowały się bogate pokłady kamienia wapiennego. Pokłady te eksploatowane były do produkcji wapna palonego.

Wapienniki

Wapienniki istnieją na terenie naszego województwa, odkąd człowiek nauczył się wydobywać i przetwarzać skały wapienne. Na terenie gminy Kodrąb można odnaleźć ślady tej działalności, gdyż obfituje ona w pokłady skał kredowych i jurajskich, zalegających tuż pod powierzchnią ziemi. W odległości około dwóch kilometrów na północ od miejscowości Zakrzew ciągną się niewielkie wzniesienia zwane antykliną Kodręba. Obok antykliny (wypiętrzenia) Radomska i Chełma są to największe wyniesienia na terenie powiatu.

Umiejętność wypalania wapna przynieśli ze sobą do Ziemi Piotrkowskiej Cystersi i osadnicy niemieccy. Pierwsze piece były bardzo prymitywne z czasem uległy unowocześnieniu. Do dziś istnieją w powiecie radomszczańskim zabytkowe piece zwane wapiennikami. Terminu tego używa

się również w języku potocznym dla określenia całości terenu, z którego wydobywa się skałę wapienną, czyli kruszywo.

Antyklina Kodręba rozciąga się od miejscowości Smotryszów do Moczydeł, przecinając pod kątem prostym drogę prowadzącą z Radomska do Końskich. Właściciele tych terenów byli jednocześnie właścicielami kopalń. Najstarsza informacja dotycząca tutejszych wapienników pochodzi sprzed prawie pięciuset lat. Wymienia się wówczas miejscowość Rogaczin - dzisiejszy Rogaszyn, jako skupisko trzech największych odkrywek. Z czasem miejscowość przechodziła z rąk do rąk, dosyć często zmieniając właścicieli. Tutejsi mieszkańcy mogli jednak bez przeszkód pracować przy wydobywaniu kruszywa, wypalaniu wapna, jego transporcie czy wyrębie drewna, którym palono początkowo w piecach. Wypalony produkt przewożono w specjalnych beczkach furmankami do Radomska. Jeszcze po drugiej wojnie światowej pracowało w Rogaszynie kilka z czynnych pieców. Niestety prywatni właściciele zmuszeni zostali do zawieszenia swej działalności, gdyż nie byli w stanie sprostać warunkom narzuconym przez państwo. Jednym z nich był pan Rygielski, który poświęcił cały swój majątek na uruchomienie własnego pieca w 1957r. Stracił wszystko w ciągu zaledwie pół roku, ponieważ został obłożony podatkami tzw. domiarami. Niepowodzenia te doprowadziły w ostateczności do jego samobójczej śmierci. Od połowy lat sześćdziesiątych monopol na wydobywanie surowców z terenu Rogaszyna miały Łódzkie Zakłady Eksploatacji Kruszywa.

Kościół w Kodrębie- parafia Św. Jadwigi Śląskiej

Świątynia w Kodrębie powstała prawdopodobnie w połowie XIV w. Ufundował ją i wznosił założyciel i właściciel wsi, Mikołaj Kodreński (łac. Nicolaie Codrembski). Pierwotny drewniany kościół spłonął w 1481 r., na tym samym miejscu postawiono nowy, murowany, pod wezwaniem św. Jadwigi i św. Małgorzaty. Obecnie patronką kościoła jest tylko św. Jadwiga Śląska. Ponieważ teren Kodręba obfituje w źródła i podmokłe grunty, kościół zbudowano na usypanym wzniesieniu, które z czasem opadło. Do najstarszych i najciekawszych elementów zabytkowego kościoła należą: para drzwi późnogotyckich, odrzwia z ornamentem: napisem i herbem rodowym Kodreńskich i datą 1517 r., chrzcielnica z początków XVI w., krucyfiks z pocz. XVI w. - mniejszy wewnątrz świątyni i większy na zewnątrz z 1618 r.

W posiadaniu parafii znajdują się również zabytkowe ornaty, monstrancja i mszał. Na terenie parafii istniały trzy kaplice mszalne: we wsi Lipowczyce zbudowana w 1948 r., poświęcona przez Ks. Stanisława Wieczorka 19.09.1948r.) we wsi Wola Malowana (zbudowana w 1956-57 r., poświęcona przez ks. Zenona Mońkę) i we wsi Wąglin.

Warto wspomnieć w tym momencie, iż z parafii pochodzą księża: III biskup częstochowski – Stefan Bareła (prez.. 1944r.), Edward Skalik (1957r.), Zygmunt Sroka (1964 r.), Marian Zygmunt Gaj (1973 r.), Leonard Sobczyk (1976 r.), Mirosław Włodzimierz Drozdek (1970 r.), Arkadiusz Olczyk (1991 r.).

Opracowanie tego fragmentu wymagało wiele wysiłku i celowo zostało włączone do tego opracowania po to, aby każdy czytelnik mógł zapoznać się z żywą i autentyczną historią mieszkańców Kodręba. Może właśnie opracowany Plan Odnowy pozwoli rozwinąć bardzo ciekawą wieś, która jako siedziba gminy Kodrąb może dla całego społeczeństwa dać swój urok, spokój, czyste środowisko. W Polsce nie było zwyczaju pisanie kronik poszczególnych miejscowości, wzorem krajów Europy Zachodniej, gdzie prawie dla każdej miejscowości prowadzona była kronika, często od czasów średniowiecznych. W tej sytuacji ciężko jest pozyskać informacje o przeszłości danej miejscowości.

Na początku lat dziewięćdziesiątych, wystąpiła ważna dla kształtowania układu przestrzennego Kodręba gwałtowna zmiana wyglądu wsi. Jest to ważne zjawisko, które może odegrać istotną rolę w przyszłym rozwoju wsi.

2. Inwentaryzacja zasobów służących odnowie

1. Zasoby przyrodnicze.

- Piliczańsko - Radomszczański Obszar Chronionego Krajobrazu
(40% powierzchni gminy Kodrąb)
- Tereny leśne wokół sołectwa(41 % pow.)
- Jezioro leśne Biały Ług.
- Zalew w Kodrębie

2. Obiekty sakralne.

- Kościół pw. Św. Jadwigi Śląskiej w Kodrębie

3. Zespoły podworskie wraz z parkami

- Park w Kodrębie z przełomu XVIII-XIX wieku

4. Infrastruktura techniczna

- Wodę pitną dobrej jakości z pobliskiego ujęcia w Woli Malowanej

dostarcza Zakład Gospodarki Komunalnej w Kodrębie ZGK (liczba przyłączy- 204)

- Droga krajowa nr 42
- Drogi gminne przez miejscowość
- Odbiór odpadów i ścieków z szamb zapewnia Zakład Gospodarki Komunalnej w Kodrębie
- Skanalizowana wieś
- Oświetlenie uliczne
- Linia energetyczna

5. Gospodarka i rolnictwo

Kodrąb jest wsią typowo rolniczą, w której większość rolników posiada gospodarstwa rolne o powierzchni do kilkunastu hektarów, o glebach średnio urodzajnych, na których uprawiane są przede wszystkim zboża, warzywa oraz ziemniaki. Funkcjonują tu również małe zakłady pracy o charakterze usługowym: stolarstwo, blacharstwo, usługi transportowe oraz pięć sklepów spożywczych, dwie apteki, urząd pocztowy.

6. Kapitał społeczny i ludzki

- Struktura społeczeństwa
- Korzystający z opieki społecznej
- Korzystający z pomocy medycznej
- Mocne więzi i stosunki sąsiedzkie

3. Ocena mocnych i słabych stron miejscowości

Informacje o stanie miejscowości Kodrąb były podstawą do przeprowadzenia analizy SWOT- mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń. Analiza dotyczy sytuacji, w jakiej obecnie znajduje się miejscowość Kodrąb i pozwala ona sformułować koncepcje rozwoju społeczno - ekonomicznego. SWOT zawiera określenie czterech grup czynników:

- „**mocnych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią silne strony wsi i które należy wykorzystać sprzyjając będą jej rozwojowi (utrzymywać je jako mocne i na których należy oprzeć jej przyszły rozwój);
- „**słabych stron**” – uwarunkowań wewnętrznych, które stanowią słabe strony wsi i które niewyeliminowane utrudniać będą jej rozwój (ich oddziaływanie należy minimalizować);
- „**szans**” – uwarunkowań zewnętrznych, które nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności wsi, ale które mogą być traktowane jako szanse i przy odpowiednio podjętych przez nią działaniach, wykorzystane jako czynniki sprzyjające rozwojowi wsi;
- „**zagrożeń**”- uwarunkowań zewnętrznych, które także nie są bezpośrednio zależne od zachowania społeczności wsi, ale które mogą stanowić zagrożenie dla jej rozwoju (należy unikać ich negatywnego oddziaływania na rozwój wsi).

Poniższy zbiór informacji o mocnych i słabych stronach wsi i stojących przed nią szansach i zagrożeniach jest uzgodnioną wypadkową wiedzy o stanie i potrzebach Kodręba ułożonych przekrojowo (w ramach poszczególnych obszarów życia społeczno – gospodarczego). Analiza SWOT jest kontynuacją i podsumowaniem diagnozy wsi i w niej znajduje uzasadnienie większość rozstrzygnięć.

MOCNE STRONY

1. Duża powierzchnia lasów (41%)
2. Korzystne położenie przy drodze krajowej nr 42
3. Wzrastająca aktywność społeczna
4. Przychylność i aktywność władz samorządowych
5. Tereny pod zabudowę mieszkaniową
6. Dobrze rozwinięty i funkcjonujący Zespół Szkolno-Gimnazjalny w Kodrębie
7. Baza dobrej jakości produktów rolnych

8. Tradycje wędkarskie i łowieckie
9. Boisko sportowe
10. Zasoby ludzkie
11. Dobrze rozwinięta sieć dróg, komunikacji publicznej i energetyki, telekomunikacji
12. Dobry dostęp do ośrodka zdrowia
13. Wymiana młodzieży szkolnej powiązana z aktywnym wypoczynkiem

Słabe strony

1. Niezadowalający stan techniczny dróg
2. Niezadowalająca estetyka miejscowości
3. Duże bezrobocie (również „ukryte” w rolnictwie) i wysoki procent mieszkańców objętych pomocą socjalną
4. Wyptyw wykształconej młodzieży
5. Spadek przyrostu urodzeń
6. Brak rolniczego przemysłu przetwórczego
7. Brak inwestorów strategicznych
8. Brak dostatecznej promocji i rozpropagowania atrakcyjności wsi
9. Mała liczba alternatywnych dla rolnictwa miejsc pracy w samej miejscowości

SZANSE

1. Pobudzanie aktywności mieszkańców poprzez doskonalenie społeczeństwa
2. Możliwość odegrania roli centralnej miejscowości - kościół św. Jadwigi Śląskiej w Kodrębie
3. Możliwość organizacji wszelkich spotkań religijnych, kulturowych i sportowych, umacniających więzi sąsiedzkie
4. Unijne środki na rozwój terenów wiejskich
5. Zapotrzebowanie na zdrową żywność
6. Program szkoleń dla ludności
7. Rozwój przedsiębiorczości na terenach wiejskich, drobnej wytwórczości i usług dla rolnictwa

8. Rozwój walorów estetycznych kościoła parafialnego

ZAGROŻENIA

1. Brak tradycji wykorzystywania istniejących walorów naturalnych
2. Migracja z terenu miejscowości ludzi młodych i wykształconych, wskutek braku perspektyw i szans rozwoju
3. Niski przyrost naturalny
4. Wzrastające bezrobocie
5. Pogarszające się warunki bytowe ludności
6. Powiększające się różnice w dochodach ludności
7. Trudności z pozyskiwaniem środków unijnych na realizację inwestycji
8. Niestabilna polityka państwa wobec rolnictwa
9. Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie

Uwarunkowania przedstawione w analizie SWOT wyznaczyły kierunki poszukiwań rozwiązań rozwojowych dla miejscowości Kodrąb.

4. Wizja rozwoju

Kompleksowy i harmonijny rozwój wsi Kodrąb przez wykorzystanie jej potencjałów i zasobów jest podstawą poprawy warunków życia społeczności lokalnej – poznanie potrzeb kulturowych i życiowych pozwoli stworzyć lepsze jutro wszystkim mieszkańcom wsi, a w szczególności wszystkim parafianom kościoła w Kodrębie.

5. Opis planowanych zadań inwestycyjnych i przedsięwzięć aktywizujących społeczność lokalną (lata 2011- 2013)

Realizacja poniższych zadań przyczyni się do poprawy otoczenia kościoła św. Jadwigi Śląskiej w Kodrębie. Będzie bodźcem dla społeczności lokalnej, jak i parafialnej. Efektywne, ciekawe zagospodarowanie wokół kościoła parafialnego przyczyni się również do zwiększenia integracji społeczności.

Główny cel opracowania planu odnowy miejscowości Kodrąb zostanie ujęty w przedmiotowym zestawieniu założeń inwestycyjnych przewidzianych do realizacji głównie przez parafię Świętej Jadwigi Śląskiej w Kodrębie w latach 2011-2013.

Lp	Nazwa zadania	Szacunkowy koszt (wg kosztorysu inwestorskiego)	Źródła pozyskania
1.	Izolacja pionowa fundamentów kościoła	30315,41	Środki unijne, środki krajowe, budżet parafii św. J. Śląskiej w Kodrębie, ofiary parafian
2.	Elewacja (uzupełnienie tynków zewnętrznych oraz malowanie) kościoła	67935,10	Środki unijne, środki krajowe, budżet parafii św. J. Śląskiej w Kodrębie, ofiary parafian
3.	Oświetlenie zewnętrzne kościoła	39699,91	Środki unijne, środki krajowe, budżet parafii św. J. Śląskiej w Kodrębie, ofiary parafian
4.	Bruk granitowy wokół kościoła	171436,30	Środki unijne, środki krajowe, budżet parafii św. J. Śląskiej w Kodrębie, ofiary parafian
5.	Rewitalizacja zieleni w otoczeniu kościoła	47.281,20	Środki unijne, środki krajowe, budżet parafii św. J. Śląskiej w Kodrębie, ofiary parafian

Istotą tych zadań jest pobudzenie aktywności środowisk lokalnych oraz stymulowanie współpracy na rzecz rozwoju i promocji wartości związanych z miejscowym kościołem parafialnym. Zakładane w niniejszym planie zadania przewidują wzrost znaczenia miejscowości w której w październiku

bieżącego roku nastąpi poświęcenie pomnika III biskupa częstochowskiego, rodaka – śp. Stefana Bareły. Realizacja Planu Odnowy Miejscowości ma także służyć integracji społeczności lokalnej, większemu zaangażowaniu wolnego czasu dzieci i młodzieży oraz zachowaniu dziedzictwa kulturowego i historycznego oraz rozwojowi organizacji społecznych.

Uchwała NR 1/2011
ZEBRANIA WIEJSKIEGO W KODRĘBIE
z dnia 04 sierpnia 2011 r.

w sprawie przyjęcia Planu Odnowy Miejscowości Kodrąb

Na podstawie § 8 ust. 1 Statutu Sołectwa Kodrąb, uchwalonego uchwałą Rady
Gminy Kodrąb Nr XIII/83/04 z dnia 12 lutego 2004 r.,
(Dz. U. W. L. Nr 62 poz. 553)
Zebranie Wiejskie w Kodrębie uchwala, co następuje:

- § 1. Przyjmuje się Plan Odnowy Miejscowości Kodrąb stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Zebrania Wiejskiego

SOŁTYS
gmina Kodrąb

A. Sikora